

Grote stranding van zeldzame krabbensoorten na de februaristorm 1996 aan de Westkust

M.-Th. Vanhaelen

Na een aanhoudende vriesperiode, werden we, eind december 1995 en begin januari 1996 echt verrast door de eerste strandingen van de grote spinkrab, *Maja squinado* op het Belgische strand (zie pag. 52)

Doch na de eerste en enige belangrijke winterstorm uit noordwest op 20-21 februari 1996, wachtten ons opnieuw tal van verrassingen !

De grootste afzetting van levende en vers dode krabben deed zich voor op 22 en 23 februari 1996 tussen Oostduinkerke en Koksijde, vooral te Sint-André en vóór de Schipgatduinen.

Gezien de omvang en soortenrijkdom én een lange periode van 'na'-vondsten hebben we alle Crustacea-waarnemingen in enkele overzichtstabellen samengevat (tabel I, II, III). Toch gaan we wat dieper in op enkele zeldzame zuiderse en verder van de kust levende soorten, die blijkbaar tijdens 3 zachte winters en 2 hete zomers (1993-1994-1995) hun leefgebied noordelijk en kustwaarts hebben uitgebreid, ten gevolge van de opwarming van het zeewater.

Thia scutellata (Fabricius, 1793), teennagelkrab (fig. 1. a)

Van deze kleine soort (max. 22 mm) werden 20 exemplaren gevonden. *Thia scutellata* heeft een zeer karakteristiek voorkomen : een hartvormig, zijdelings omgebogen en sterk weerspiegeld schildje, zodat ik het niet kan nalaten haar 'gelakte teennagelkrab' te noemen. De korte schaarpoottjes zitten bijna helemaal onder het schild ingetrokken. Dat het om een zeer tere soort gaat (Adema, 1991) bleek dadelijk : slechts 2 diertjes werden levend opgeraapt en overleefden nog een paar uurtjes. De 18 resterenden waren al dood. Na het sorteren van beide geslachten (11 ♂ en 9 ♀) was er een opvallend verschil in grootte en kleur waar te nemen : de ♀ dieren (fig 1. b) waren overwegend groter dan de ♂ dieren. De ♂ dieren waren donkerder gekleurd.

Schildbreedtes ♀ :

17 mm, 17 mm, 16 mm, 16 mm,
16 mm, 14 mm, 13 mm, 11
mm, 10 mm

Schildbreedtes ♂ :

15 mm, 13 mm, 10 mm, 10
mm, 10 mm, 9 mm, 9 mm, 9
mm, 9 mm, 9 mm, 9 mm

De schilden van de wijfjes zijn
wit met zeer bleke zalmroze
regionen

De schilden van de mannetjes
zijn allen donderder : hel
oranje, diep roze tot rood.

Niet alle dieren hebben een oranje of rood stipje in het midden van beide branchiale streken : 3 exemplaren hebben geen stipje, 2 exemplaren hebben maar aan één zijde een stip.

Fig. 1.b : *Thia scutellata* ♀ Ware grootte
1ste exemplaar Koksijde 22-2-1996

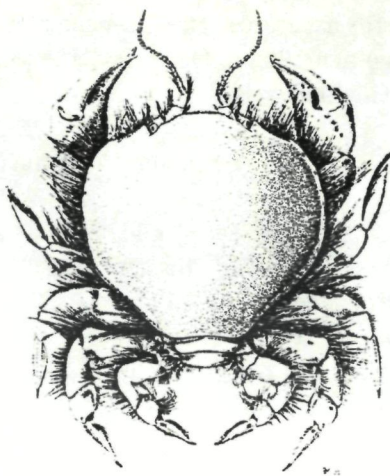

Fig. 1.a. : Nagelkrab. *Thia scutellata* (Tekening J.
Wessendorp)

Alhoewel het abdomen (achterlijf) bij beide geslachten lang en smal is, merken we toch duidelijk een verschil : bij de ♂ is het spits, bij de ♀ iets breder en geleidelijk gebogen omgeplooid omdat alle segmenten vrij zijn.

Thia scutellata is een oostatlantische soort met overwegend zuidelijke verspreiding. Na extreem koude winters en uiterst zware stormen spoelde deze soort in Nederland veelvuldig aan; zo onder andere na de catastrofale februari-overstromingen in 1953 en in februari-maart 1956 (Adema, 1991).

In België werd, na de zeer strenge winter 1985 (tot - 17 °!) één gaaf dood exemplaar gevonden op 4 mei 1985 te Oostduinkerke (Kerckhof, 1986). Andere vondsten van onze stranden zijn niet bekend.

Porcellana platycheles (Pennant, 1777) harig porseleinkrabbetje (fig. 2)

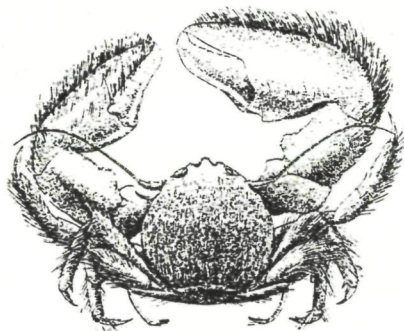
Reeds op 27 januari 1996 had ik, na een lange vriesperiode één dood harig porseleinkrabbetje ontdekt tussen massa's aangespoelde krabbenschilden, bij het Schipgat te Koksijde.

Rond 16 februari 1996 was er opnieuw een stranding, nu te Oostduinkerke, Duinpark en te St.-Idesbald met respectievelijk 7 dode dieren en 19 dode dieren + 3 schildjes.

De omvangrijkste stranding had echter pas plaats na de februaristorm (zie tabel II). Toen werden in 3 opeenvolgende dagen 302 gestrande dieren aangetroffen, tussen Koksijde-Schipgat en Oostduinkerke-dijk in een strandstrooklengte van iets minder dan 2 km kustlijn.

Naderhand werden nog regelmatig enkele resten van deze grote stranding gevonden. (zie tabel II).

De eerste dag leefde nog $\pm 1/3$ van de harige porseleinkrabbetjes, de tweede dag nog slechts $\pm 1/10$ en de derde dag waren alle dieren dood.

Het harig porseleinkrabbetje,
Porcellana platycheles (Naar Holthuis, 1950)

De schildafmetingen varieerden tussen 13 mm x 13 mm en 3 mm x 3 mm. De propodus van de grootste schaarppoot is 19 mm x 9 mm. De maximum schildafmeting bij deze soorten is 16 mm x 16 mm (Adema, 1991).

Als kleuren treffen we bij mijn vondsten alle schakeringen aan, tussen zeer lichtroze over roodpaarsachtige tot donkerroodbruine tinten.

5 *Porcellana*'s dragen een oestertje *Crassostrea gigas* op rugschild of schaarppoot !

Een klein aantal zijn ook bezet met 1 tot 5 sterpokjes, *Elminius modestus*.

Volgens Leloup en Miller (1940) kwam het harig porseleinkrabbetje vroeger (in 1937-1938) voor in de spuikom van Oostende; doch in 1960 was deze soort er opnieuw verdwenen (Leloup en Polk, 1967).

De bekende Belgische kustvondsten tot nu toe, waren :

- 1 ♀ ex, Duinbergen, 30 augustus 1984 (d'Udekem d'Acoz, 1985)
- 1 juveniel, Zeebrugge, 26 september 1988 (d'Udekem d'Acoz, 1989)
- 3 ex., Knokke-Heist, 19 november 1989 (d'Udekem d'Acoz, 1990)
- enkele ex. , Oostende-Mariakerke, 19 november 1989 (Eneman, 1990)

Cédric vond ze telkens levend, bij het omkeren van stenen. Dat deze soort nu zo massaal is aangespoeld bewijst dat ze ten gevolge van de 3 zachte winters in 2 zeer hete zomers haar leefgebied vóór onze Westkust reeds sterk had uitgebreid. De zware rotsblokken van de Koksijdse golfbrekers zijn echter niet om te keren. Ook van losliggende stenen is hier geen sprake, zodat we nu, na deze erg koude winter, haar aanwezigheid pas hebben kunnen vaststellen. Vermoedelijk is de aanzienlijke populatie uitgeroeid.

Leloup en Polk (1967) brengen de tijdelijke aanwezigheid van de soort in het havenbassin te Oostende in verband met oesterimport. Opmerkelijk is dat *Crassostrea gigas* nu de laatste jaren veelvuldig aanspoelt op onze stranden en zich vestigt op onze havenmuren en golfbrekers. Is er misschien een verband ?

Tabel I.

Vondsten <i>Thia scutellata</i> op 22-23 februari en 2 maart 1996 te Koksijde-Oostduinkerke					
Datum	Plaats	Aantal	Toestand	Vindplaats	Vinder
22-2-1996	Koksijde-Schipgat	3	1 levend, 2 dood	eblijn + medio-litoraal	MV
23-2-1996	Oostduinkerke - Sint-André	4	1 levend, 3 dood	laagwaterlijn	MV
23-2-1996	Koksijde Schipgat tot 1ste golfbreker	11	allen dood	vloedlijn	MV

2-3-1996	Koksijde tussen 3de en 5de golfbreker	2	dood	vloedlijn	IJ
----------	---	---	------	-----------	----

Tabel II.

**Vondsten *Porcellana platycheles* te Koksijde-Oostduinkerke van
januari 1996 tot mei 1996**

Datum	Plaats	Aantal dieren	Toestand	Aantal schildjes	Aantal schaarpoten	Vinder
27-1-1996	KOK Schipgat	1	D			MV
16-2-1996	ODK Groendijk tot Duinpark	7	D			CU
16-2-1996	SIB bij Ster der zee	14	D	3		MV
---2-1996	SIB	1	D			GW
18-2-1996	KOK	4	D			IJ
22-2-1996	KOK Schipgat	76	50 D 26 L			MV
22-2-1996	KOK	7	D			MJ
23-2-1996	ODK - St-André	21	20 D 1 L	1		MV
23-2-1996	KOK Schipgat tot 1ste golfbreker	166	161D 5L	1	4	MV
24-2-1996	DP Westhoek	0				MV
2-3-1996	KOK	32	D	2	6	MV
8-3-1996	KOK Schipgat	2	D			MV
9-3-1996	ODK dijk				2	MV
25-3-1996	KOK				1	MV
2-4-1996	ODK Groenendijk	1	D			MV
12-4-1996	DP Westhoek				1	MV
5-5-1996	KOK St.-André	1	D			IJ
Totaal :		334 dieren		7 schildjes en 14 schaarpoten		

CU C. d'Udekem d'Acoz, G. Warreyn, I. Jonckheere, M. Jacobs, M.-Th. Vanhaelen.

Tabel III.

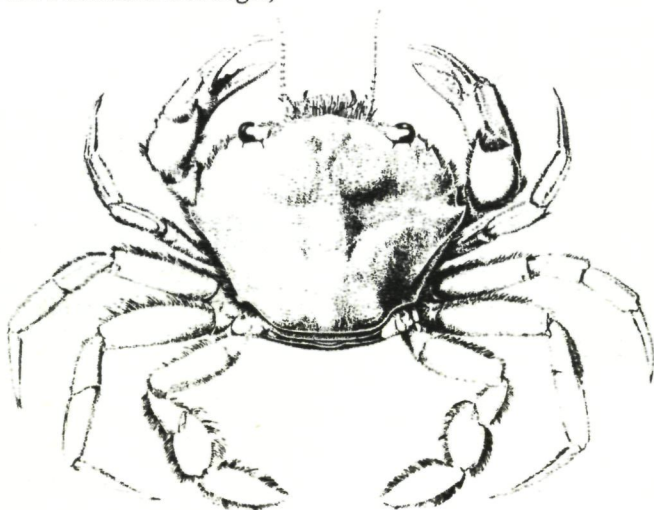
Overige krabbenvondsten na de februaristormen 1996 aan onze Westkust			
Soort	Datum	Vindplaats	Aantal + toestand
<i>Pagurus bernhardus</i> heremietkreeft	22-2	KOK	+ 20 levend
<i>Porcellana platycheles</i> harig porseleinkrabbetje	zie afzonderlijke tabel		
<i>Corystes cassivelaunus</i> helmkrab	22-2	KOK	+ 150 ; meestal levend, uitgeput
	23-2	ODK	± 300; ± 1/2 nog levende; tot 3,9 cm
	24-2	DP	22 nog een paar stervende exemplaren
	26-2	ODK/ KOK	nog slechts 3 schilden (N.S.)
<i>Thia scutellata</i> gelakte teennagelkrab	zie afzonderlijke tabel		
<i>Cancer pagurus</i> Noordzeekrab	22-2	KOK	+ 30 levende, 3 jaarklassen ± 12 cm, ± 8 cm, ± 2 cm
	23-2	KOK/ ODK	50-tal, meesten dood aangepikt
	24-2	KOK	10-tal, slechts 1 levend en actief
<i>Portumnus latipes</i> breedpootkrabje	22-2	KOK	+ 30 levende (o.a. zeer kleine ± 7mm)
	23-2	KOK/ ODK	+ 50 levende, van ± 5 mm tot 10 mm
<i>Carcinus maenas</i> strandkrab	22-2	KOK	+ 100 levende
	23-2	KOK/ ODK	vele 100-en, nu aangepikt
<i>Liocarcinus arcuatus</i> gewimperde zwemkrab fig. 3	22-2	KOK	2 schilden
	23-2	ODK	7 levende + 1 dood + 3 schilden
	23-2	KOK	6 dood
	24-2	KOK	1 dood
	8-3	KOK	2 schilden

<i>Liocarcinus holsatus</i> gewone zwemkrab	22-2	{KOK	slechts enkele; de soort leeft dieper en is blijkbaar beter beschermd tegen
	23-2	{+	wintervorst en stormen
	24-2	{ODK	
* <i>Liocarcinus vernalis</i> grijze zwemkrab	18-2	SIB	100-tal dood en beschadigd
	22-2	KOK	slechts enkele schilden; (massa's schilden spoelden eerder, na de vriesperiode aan).
<i>Necora puber</i> fluwelen zwemkrab	22-2	KOK	10-tal dode, leeggepikt + 5 schilden (ook deze soort was reeds na de vriesperiode zeer talrijk aangespoeld)
<i>Pilumnus hirtellus</i> ruig krabbetje (fig. 4)	22-2	KOK	1 schild, breedte : 20 mm
		KOK	reeds eerder, op 27-1 : 1 schild : 22 mm
Gegevens van Marc Jacobs en M.-Th Vanhaelen			

* De grijze zwemkrab, *Liocarcinus vernalis* heeft, reeds na de eerste bittere winterkoude zeer harde klappen gekregen. Vanaf begin maart 1996 tot einde juni 1996, heb ik geen enkel exemplaar van deze soort meer aangetroffen in de kruinetten, noch levend, noch dood. De gewone zwemkrab daarentegen, komt terug veelvuldig levend voor in de netten van garnaalkruiers.

Fig. 3. *Liocarcinus arcuatus*

(Uit. Adema, J.P.H.M., Krabben van Nederland en België)

Literatuur

- Adema, J.P.H.M., 1991. Krabben van Nederland en België. Natuurhistorisch Museum, Leiden. 244 p.
- Eneman, E., 1990. Het harig krabbetje *Pilumnus hirtellus* ook te Oostende-Mariakerke. De Strandvlo 10(1) : 18-19.
- Kerckhof, F., 1986. Verslag van de excursie van 4 mei 1985 naar Oostduinkerke. De Strandvlo 6(1) : 12-17.
- Leloup, E. & G. Miller, 1940. La flore et la faune du bassin de chasse d'Ostende (1937-1938). Mémoires du Musée Royal d'Histoire naturelle de Belgique. 94 : 1-123 pl. 1-3.
- Leloup, E. & G. Miller, 1967. La flore et la faune du bassin de chasse d'Ostende (1960-1961). III Etude zoologique. Mémoires du Musée Royal d'Histoire naturelle de Belgique. 94 : 1-123 pl. 1-3.
- Udekem d'Acoz, C. 'd., 1985. Waarnemingen van Decapoden te Knokke-Heist. De Strandvlo 5(1) : 20
- Udekem d'Acoz, C. 'd., 1989. Note sur les crustacés décapodes de la jetée orientale du port de Zeebrugge. De Strandvlo 9(1) : 13-20.
- Udekem d'Acoz, C. 'd., 1990. A propos d'un crustacé décapode rarement signalé sur la côte belge : *Porcellana platycheles* (Pennant, 1777). De Strandvlo 10(1) : 14-15.

**Lindegaarde 3
1830 Machelen**

Noot van de redactie :

Bij nader inzien blijkt dat porseleinkrab niet met een c maar wel degelijk met een s moet worden geschreven.

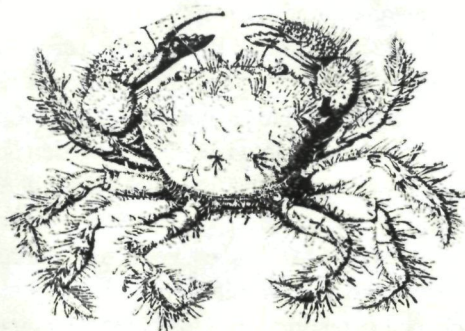

Fig 4 : ruig krabbetje, Pilumnus hirtellus
(tekening J. Wessendorp)